

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра управління та адміністрування

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо підготовки та захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 073 «Менеджмент»
освітня програма «Менеджмент підприємств і організацій»**

Запоріжжя, 2022

УДК 378.091.322:001.891

(072) ББК 74.58я7

Затверджено науково-методичною радою факультету інформатики, математики та економіки (протокол № 2 від 25 листопада 2022 р.)

Укладачі: Захарова Н.Ю., к.е.н., доцент кафедри управління та адміністрування;

Павленко О.М., завідувач кафедри управління та адміністрування, к.т.н., доцент;

Осипенко С.О., к.е.н., ст. викладач кафедри управління та адміністрування

Намлієва Н.В., к.е.н., доцент кафедри управління та адміністрування

Щебликіна З.В., старший викладач кафедри управління та адміністрування

Рецензент:

Чкан І.О., к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Верховод І.С., к.е.н., доцент кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент підприємств і організацій» [Електронний ресурс] / уклад. Н. Ю. Захарова, О. М. Павленко, С.О. Осипенко, Н.В. Намлієва, З.В. Щебликіна. – Запоріжжя : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2022. – 47 с.

Подано методичні рекомендації щодо структури, змісту основних розділів, організації підготовки та написання, правил оформлення й порядку захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент підприємств і організацій» всіх форм навчання.

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	8
3. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	13
4. ОБСЯГ І ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.	19
5. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКОВАНОЇ РОБОТИ...	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Кваліфікаційна робота за освітнім рівнем бакалавра має передбачати розв'язання спеціалізованої теоретичної або практичної задачі, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, у певній галузі наук, відповідно до спеціальності та освітньої програми, за якою навчається здобувач вищої освіти. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Кваліфікаційна робота є кваліфікаційним документом, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації та видачу диплома.

Методичні рекомендації до написання та оформлення кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент підприємств і організацій» містять загальні рекомендації щодо написання, оформлення та захисту робіт даного рівня.

Дані методичні рекомендації розроблено на основі чинного законодавства України, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» та ряду документів, що регламентують освітню діяльність Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, а саме:

– Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року зі змінами та доповненнями;

– Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, уведеного в дію зі змінами та доповненнями з 01 вересня 2021 р., наказ від 31 серпня 2021 р. № 30/01-05;

– Положення про кваліфікаційні (дипломні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра і магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, уведеного в дію зі змінами та доповненнями з 21 вересня 2021 р., наказ 38/01-05 від 21 вересня 2021 р.;

– Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, від 28.10.2019 року № 34/01-05;

– Бюлетень ВАК щодо оформлення бібліографічного опису списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015;

– Освітня програма «Менеджмент підприємств і організацій», наказ ректора № 24/0105 від 29.06.2021.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота – це комплексна кваліфікаційна робота, що виконує здобувач вищої освіти на завершальному етапі навчання за освітньою програмою певного освітнього рівня з використанням набутих загальних та фахових компетентностей з метою вирішення конкретної практичної або теоретичної проблеми.

Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням, що кваліфікується як навчально-дослідницька праця, в основу якої покладено моделювання відомих рішень та розв'язання задач. Її тематика та науковий рівень мають відповідати освітньо-професійній програмі навчання студента. Виконання зазначеної роботи повинне не стільки вирішувати наукові проблеми (завдання), скільки засвідчити, що її автор здатний належним чином вести науковий пошук, розпізнавати професійні проблеми, знати загальні методи і прийоми вирішення професійних задач.

Кваліфікаційна робота та її публічний захист відповідно до стандарту вищої освіти та освітньої програми є формою атестації здобувачів вищої освіти. До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно виконали всі вимоги навчального плану відповідного освітньо-професійного рівня, успішно пройшли практику (стажування) і попередній захист роботи у встановленому порядку (в т. ч. перевірку на плагіат).

Результати наукового дослідження отриманих в ході підготовки кваліфікаційної роботи можуть доповідатися здобувачем та обговорюватися на засіданнях кафедри, різного рівня конференціях, семінарах тощо, а також можуть бути відображені у підготовлених ним публікаціях (статтях, тезах доповідей на семінари, конференції тощо)

Кваліфікаційна робота виконується виключно державною мовою, без граматичних та стилістичних помилок.

Головними етапами виконання кваліфікаційної роботи є:

- вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- опрацювання літературних джерел і складання попереднього плану роботи;
- розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану виконання;
- написання кваліфікаційної роботи;
- перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат за допомогою програмних засобів;
- рецензування кваліфікаційної роботи;
- попередній захист кваліфікаційної роботи на з'їданні кафедри та усунення виявлених зауважень;
- підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Здобувач вищої освіти, який виконує кваліфікаційну роботу: самостійно оцінює актуальність і соціальну значущість проблеми, пов'язаної з темою кваліфікаційної роботи; здійснює добір та обробку інформації за темою кваліфікаційної роботи; вивчає й аналізує отримані матеріали; усебічно досліджує проблему, приймає самостійні рішення з урахуванням думки керівника роботи; оформлює розв'язання проблеми відповідно до вимог щодо кваліфікаційної роботи; готує засоби візуалізації результатів кваліфікаційної роботи; несе відповідальність за дотримання встановлених вимог до кваліфікаційної роботи і термінів її виконання.

У кваліфікаційній роботі теоретичний матеріал і отримані результати досліджень подаються стисло, логічно, точно, послідовно і аргументовано, при цьому необхідно уникати загальних і бездоказових тверджень, повторень; обов'язково посилатися на праці авторів і джерела, з яких запозичені матеріали або окремі результати. У разі відсутності у тексті кваліфікаційної роботи посилань на наукові праці та джерела аналітичного матеріалу робота не допускається до розгляду.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика кваліфікаційних робіт розробляється випусковою кафедрою з огляду на завдання, що випливають із освітньої програми «Менеджмент підприємств і організацій» підготовки студентів спеціальності 073 Менеджмент ступінь вищої освіти «Бакалавр», і пов'язана з професійною діяльністю менеджера.

Теми кваліфікаційних робіт відображають актуальні проблеми менеджменту підприємств і організацій в сучасних умовах. Орієнтовний перелік типових тем кваліфікаційних робіт за освітньою програмою «Менеджмент підприємств і організацій» наведений у додатку А.

Головними етапами виконання кваліфікаційної роботи є:

- вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- опрацювання літературних джерел і складання попереднього плану роботи;
- розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану виконання;
- написання кваліфікаційної роботи;
- перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат за допомогою програмних засобів;
- рецензування кваліфікаційної роботи;
- попередній захист кваліфікаційної роботи на з'їданні кафедри та усунення виявлених зауважень;
- підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт, які пропонує кафедра повинна бути актуальною, вказувати на наявність невирішених чи недостатньо обґрунтованих проблем у наукових джерелах, законодавстві, практичній діяльності навчальних закладів або органів державної чи місцевої влади та перспективам її розвитку. Також кваліфікаційні роботи можуть виконуватися за тематикою, яку замовляють підприємства або організації, що уклали з

університетом договір про надання освітніх послуг або з якими пов'язана трудова діяльність здобувача вищої освіти, або укладено договір співробітництва. У цьому випадку замовлена тема дослідження погоджується з гарантом відповідної освітньої програми та затверджується рішенням кафедри.

Здобувачеві надається право обрати тему кваліфікаційної роботи, визначену кафедрою, або запропонувати власну з обґрунтуванням доцільності її розробки. Запропонована здобувачем власна тема дослідження погоджується керівником кваліфікаційної роботи, гарантом відповідної освітньої програми та затверджується рішенням кафедри.

Узгодження тем здобувачем вищої освіти із керівником кваліфікаційної роботи, гарантом освітньої програми і затвердження їх на засіданні кафедри завершується не пізніше 01 жовтня поточного навчального року.

Для керівництва кваліфікаційною роботою здобувача профільна кафедра призначає наукового керівника із числа науково-педагогічних працівників університету, які мають науковий ступень (освітній ступень доктора філософії) та /або вчене звання.

Науково-педагогічні працівники, які не мають наукового ступеня (освітнього ступеня доктора філософії) та/або вченого звання, мають право здійснювати керівництво кваліфікаційними роботами здобувачів вищої освіти за рівнем вищої освіти «Бакалавр» за умови наявності консультанта, який має вчене звання та/або науковий ступень (освітній ступень доктора філософії).

Науковий керівник зобов'язується:

- до початку виконання кваліфікаційної роботи довести до відома здобувача вищої освіти вимоги щодо змісту й оформлення роботи та термін її виконання;
- надавати допомогу здобувачу вищої освіти у виборі теми, розробці календарного плану роботи на весь період виконання дослідження, доборі літературних джерел, методології та методів дослідження;

- регулярно консультувати здобувача з питань виконання кваліфікаційної роботи, а за необхідності організувати консультації інших викладачів;
- перевіряти роботу та її структурні частини на предмет відповідності вимогам щодо змісту та оформлення;
- контролювати дотримання календарного плану, інформувати завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- контролювати відповідність здійснених досліджень затвердженому змісту роботи;
- контролювати усунення недоліків, виявлених при попередньому обговоренні кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри;
- рекомендувати форми оприлюднення результатів дослідження (тези доповіді на науковій конференції, наукова стаття);
- надати письмовий висновок на кваліфікаційну роботу та сприяти отриманню рецензії на неї;
- надавати консультації щодо захисту кваліфікаційної роботи.

Після затвердження теми кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен погодити з науковим керівником зміст та індивідуальний план виконання кваліфікаційної роботи (протягом двох тижнів), неухильно його дотримуватись, самостійно опрацювати та систематизувати бібліографічні джерела з проблеми, що досліджується, Зібрати та опрацювати аналітичний матеріал, чітко дотримуватись авторського права, звітувати про хід виконання роботи, своєчасно подати на розгляд кафедри якісно оформлену роботу.

Після закріплення теми здобувачеві видається завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток Б), складене керівником, погоджене з гарантом освітньої програми і завідувачем відповідної кафедри з обов'язковим зазначенням термінів та етапів його виконання.

На засіданнях кафедр заслуховуються звіти керівника і здобувача вищої освіти про хід виконання кваліфікаційної роботи. Підготовлена до попереднього захисту кваліфікаційна робота передається рецензенту.

Рецензія на кваліфікаційну роботу може бути внутрішньою або зовнішньою. Внутрішнім рецензентом може бути науково-педагогічний працівник з науковим ступенем (освітнім ступенем доктора філософії) та /або вченим званням іншої кафедри, іншого структурного підрозділу університету, окрім кафедри, на якій виконує роботу здобувач вищої освіти. Зовнішніми рецензентами можуть бути фахівці, які працюють на підприємствах або організаціях в тій галузі, якої стосується робота, та мають наукову кваліфікацію кандидата наук (доктора філософії)/доктора наук, або працюють на керівних посадах підприємств або організацій.

Рецензент знайомиться з роботою і дає на неї письмову рецензію. Письмова рецензія, після ознайомлення з нею автора, подається на кафедру до попереднього захисту. Після допущення до захисту кваліфікаційної роботи рецензія разом з роботою, відгуком наукового керівника передається до екзаменаційної (атестаційної) комісії.

Рецензія повинна відображати: ступінь відповідності теми і змісту роботи; актуальність дослідження; ефективність використаної методики наукового пошуку; рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань; обізнаність у сучасних дослідженнях із даної проблематики, критичність аналізу публікацій, представлених у літературі та інших інформаційних джерелах; ступінь повноти розкриття теми; наявність емпіричного матеріалу, зокрема, зібраного самим автором роботи; достовірність результатів, перспективність і обґрунтованість висновків; зауваження до роботи; пропозиції щодо оцінки.

Після рецензування кваліфікаційна робота передається на кафедру для попереднього захисту.

Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти – це процедура перевірки відповідності кваліфікаційної роботи встановленим вимогам та готовності здобувача до захисту роботи в екзаменаційній (атестаційній) комісії. Попередній захист кваліфікаційної роботи на засіданні

кафедри проводиться не пізніше ніж за два тижні до початку атестації. Участь здобувача в попередньому захисті є обов'язковою.

Для проведення попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру кваліфікаційної роботу в друкованому вигляді, не переплетену в жорстку палітурку, наукову статтю та/або тези доповіді на науковій конференції (за наявності) і бути готовим коротко доповісти основний зміст роботи. За два тижні до попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру електронний варіант кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат.

Перевірку кваліфікаційних робіт за допомогою онлайн-сервісів, програмного забезпечення за договорами про надання послуг доступу до онлайн-сервісів та програмного забезпечення здійснює відповідальний співробітник, призначений в інституті/на факультеті наказом ректора на основі подання директора інституту/декана факультету, і має відповідний допуск до роботи із відповідними програмами. Результат перевірки у вигляді звіту, який видає онлайн-сервіс «UNICHECK» (або інша), передається на кафедру відповідальній особі з питань моніторингу і протидії академічної недоброчесності.

Рекомендовані показники оригінальності для звіту: (більше 80% – робота оригінальна та рекомендується до оприлюднення; від 60-80% – робота задовольняє вимогам, але необхідно перевірити відповідність посилань та запозичень; 40-60% – робота рекомендується до оприлюднення після необхідних доопрацювань; менше 40% – робота не рекомендується до оприлюднення та потребує суттєвої переробки).

Після попереднього захисту на засіданні кафедри кваліфікаційні роботи в разі їх повної відповідності встановленим вимогам або після усунення виявлених недоліків зшиваються у тверду обкладинку та мають бути підписані й подані здобувачем науковому керівнику.

За результатами перевірки на плагіат та попереднього захисту кафедра ухвалює рішення про допуск (не допуск) кваліфікаційної роботи до захисту

перед екзаменаційною (атестаційною) комісією, про що здобувач вищої освіти інформується персонально.

3. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота має чітко визначену структуру:

- титульний лист;
- анотація;
- реферат;
- зміст;
- перелік умовних скорочень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

Титульний лист кваліфікаційної роботи (додаток В) містить: найменування вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де виконана кваліфікаційна робота; прізвище, ім'я, по батькові автора, номер академічної групи, форму навчання; ступінь вищої освіти на здобуття якого подається робота; тему кваліфікаційної роботи; шифр, назву спеціальності та назву освітньої програми за якими відбувалось навчання здобувача вищої освіти; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові рецензента; місто і рік написання та захисту кваліфікаційної роботи.

Анотація є структурною складовою кваліфікаційної роботи (додаток Г) і подається українською та англійською/німецькою мовами обсягом 1600 – 1800 друкованих знаків. Анотація подається за наступною схемою: прізвище, ім'я та по батькові здобувача вищої освіти; назва кваліфікаційної роботи; текст

анотації; ключові слова. Анотація друкується на окремих аркушах і підшиваються у роботу одразу за титульним листом (але не нумеруються).

До кваліфікаційної роботи додається **реферат** (додаток Д), який містить загальну характеристику кваліфікаційної роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг дипломної роботи у сторінках), стислий виклад основного змісту (за розділами) та висновки. Реферат друкується на окремих аркушах і підшивається у роботу одразу за анотаціями (але не нумерується).

Зміст (додаток Е) містить найменування та номери початкових сторінок усіх структурних компонентів кваліфікаційної роботи.

Перелік умовних скорочень (додаток Ж) наводиться в разі, якщо у кваліфікаційній роботі вжито специфічну термінологію, а також використано скорочення, нові символи, позначення тощо. Даний перелік подається у вигляді окремого реєстру, який має дві колонки, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Розміщують перелік умовних скорочень перед вступом.

Вступ містить обґрунтування актуальності й практичної значущості обраної теми кваліфікаційної роботи, доцільність роботи для розвитку відповідної галузі економіки і науки, вказання на нормативні документи й закони, які підтверджують пріоритетність теми, статистичні матеріали, що це підтверджують. В актуальності необхідно вказати прізвища вчених, які досліджували дану тему та внесли суттєві пропозиції в її розбудову, а також обґрунтувати доцільність продовження дослідження відносно невирішених питань.

У вступі визначають мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мету можна визначити як узагальнення теоретичних основ та вдосконалення і розроблення практичних рекомендацій з питання (далі доцільно вказувати сутність теми кваліфікаційної роботи) для підприємства або організації.

Перелік завдань повинен мати тісний взаємозв'язок з підрозділами роботи, тобто кожний підрозділ має бути подано як окреме завдання або два завдання.

Наводиться формулювання об'єкта і предмета дослідження. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що характеризує поставлене у кваліфікаційній роботі питання або ситуацію та вибране для дослідження. Не слід називати об'єктом дослідження конкретне підприємства, організації або їх підрозділи, на прикладі якого виконується робота, адже це є базою дослідження.

Предмет дослідження – конкретні завдання, що містяться в межах об'єкта дослідження, якими можуть бути теоретичні положення, методи, методичне забезпечення, інструменти, що належать до теми кваліфікаційної роботи. Об'єкт і предмет дослідження співвідносять між собою як загальне і часткове. Об'єкт характеризує досліджуване питання широко, а предмет його звужує до конкретного завдання.

Також у вступі подають перелік інформаційних джерел та методів дослідження, які використовуються для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати методи необхідно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно, визначаючи, які саме питання були вирішені за допомогою перелічених методів.

Вступ має містити опис отриманих результатів проведеного дослідження із виокремленням особливостей, елементів нетрадиційного підходу щодо теоретичних чи практичних аспектів у діяльності підприємства/організації.

У вступі слід також подати інформацію щодо наявних публікацій за темою кваліфікаційної роботи у фахових наукових виданнях або оприлюдненні на науково-практичних конференціях.

В основній частині викладається зміст дослідження: основні теоретичні положення з предмета дослідження, спрямовані на досягнення поставлених мети та завдань; аналіз та оцінка проблемних питань; підготовка й

обґрунтування проєктних рекомендацій щодо усунення наявних недоліків, а також удосконалення організації вирішення проблем кваліфікаційної роботи. Кожен розділ кваліфікаційної роботи може поділятися на підрозділи та обов'язково повинен закінчуватися короткими висновками. В свою чергу кожний розділ повинен мати по три або чотири підрозділи.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглядаються загальні теоретичні аспекти теми обраної кваліфікаційної роботи, які є предметом дослідження, з використанням аналізу літературних джерел із досліджуваної тематики, на які обов'язково треба робити посилання. Доцільно розкрити зміст ключових понять дослідження, охарактеризувати їх місце в системі менеджменту, навести їх класифікацію, структуру тощо. Бажаним є порівняння різних точок зору, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела. Розглядаються етапи процесу управління, їх особливості, інструменти, алгоритми, схеми, процедури, технології, які може використовувати підприємство або організація для реалізації власних завдань в рамках об'єкта дослідження. Висвітлюються особливості методичного забезпечення теми кваліфікаційної роботи з наведенням формул, методів, організації, планування з урахуванням світового досвіду вирішення завдань поставлених у вступі. Положення теоретичного аналізу доцільно узагальнювати у вигляді аналітичних таблиць. Також, бажано ілюструвати текст графічним матеріалом: таблицями, схемами, графіками, алгоритмами, діаграмами.

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснюється аналітичний аналіз діяльності підприємства або організації.

Так у другому розділі подається характеристика підприємства або організації, яка має містити наступну інформацію: загальні відомості про підприємство, що аналізується (повне найменування підприємства або організації, форма власності, коротка історія розвитку підприємства, дата організації та час існування на ринку, наявність філій); характеристику виробничо-господарської діяльності (основні напрями виробничої діяльності

– номенклатура (асортимент) основної продукції і товарів народного споживання, перелік робіт та послуг; засвоєння нових видів продукції, виробничі потужності, виробничі площі); організаційну структуру управління підприємством (у вигляді схеми) та оцінювання принципів її побудови та функціонування.

Для характеристики підприємства також можна визначити характер ринку; зібравши відповідну інформацію, зробити висновок про обсяг ринку; визначити тип ринку, на якому діє організація. Крім того, охарактеризувати стан конкуренції, надати характеристику підприємств, які діють на тому ж ринку, що й організація, що є базою дослідження, і які є її безпосередніми конкурентами, а також надати загальну характеристику середовища функціонування підприємства. З'ясувати місце підприємства у виробничо-господарському комплексі країни або регіону, скласти схему його взаємозв'язків з іншими підприємствами, організаціями й установами (зовнішнім середовищем).

Також у другому розділі на базі статистичної звітності дається економічна та функціональна характеристика діяльності бази дослідження (підприємства, установи, організації тощо). Техніко-економічний аналіз результатів діяльності підприємства проводиться за основними напрямками: узагальнюючи показники діяльності підприємства, основні виробничі фонди, матеріальні ресурси, трудові ресурси, нематеріальні активи. При цьому сама звітність наводиться у додатку кваліфікаційної роботи, а в тексті подаються розрахунки показників у табличній формі, їх інтерпретація та висновки з аналізу.

До того ж у другому розділі доцільно навести аналіз вирішення на підприємстві або в організації того чи іншого питання відповідно до теми кваліфікаційної роботи, тобто аналіз предметної області, з метою виявлення позитивних сторін та існуючих недоліків. Доцільно вказати, в якому підрозділі вирішуються питання кваліфікаційної роботи, якими методами, які документи є основними, яка посада виконавця закріплена для вирішення питання

кваліфікаційної роботи. Використання економіко-математичних методів та моделей дозволить отримати більш обґрунтовані висновки, хоча і не є обов'язковими.

Завданням **третього розділу** є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами діяльності підприємства або організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків, зроблених у другому розділі дослідження.

Відповідно доцільно щоб у третьому розділі містились детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства або організації відповідно до напрямку дослідження з розгорнутим обґрунтуванням та будувались на підставі висновків з аналізу, який проведено у другому розділі кваліфікаційної роботи, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем та недоліків. Необхідно навести формули розрахунку, методи, які пропонуються для вирішення питання кваліфікаційної роботи, безпосередньо навести розрахунки на базі практичного матеріалу підприємства і продемонструвати доцільність удосконалення.

Окрім того третій розділ присвячують організації або плануванню впровадження пропозицій, розроблених вище. Наводять параметри плану, за необхідності деталізуються окремі його елементи, вказують відповідальні посади для виконання пропозицій кваліфікаційної роботи, демонструють взаємозв'язки між підрозділами підприємства, суб'єктами зовнішнього середовища. Поряд з цим наводять розрахунок економічної, соціальної ефективності або ефекту від заходів щодо вдосконалення діяльності підприємства відповідно до теми кваліфікаційної роботи. Також додатково може бути подано розрахунок науково-практичного рівня пропозицій кваліфікаційної роботи.

У **висновках** викладають найважливіші практичні та теоретичні результати здобуті в ході виконання роботи, а також рекомендації щодо практичного використання отриманих результатів. У висновках можуть

аргументуватися перспективи подальшого вивчення теми дослідження. Загалом кількість висновків має відповідати кількості поставлених завдань.

Список використаних джерел: подається в алфавітному порядку; має складатися не менше 50 найменувань; оформлюється відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (додаток И).

Додатки мають включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (таблиці, графіки, глосарії, методики, акти щодо впровадження тощо) і наводяться тільки в разі необхідності, якщо ця інформація не може бути поміщена безпосередньо у тексті роботи. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті.

4. ОБСЯГ І ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою.

1. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 60-70 сторінок тексту формату А4. До зазначеного обсягу не входять сторінки зі списком використаних джерел та додатків. Об'єм основної частини (розділів) має складати не менше 70% всієї роботи. Усі сторінки структурних частин кваліфікаційної роботи підлягають наскрізній нумерації, окрім анотацій і реферату, які підшиваються одразу за титульною сторінкою.

Текст кваліфікаційної роботи необхідно друкувати з міжрядковим інтервалом 1,5 (до тридцяти рядків на сторінці), вирівнювання основного тексту – по ширині, «Висячі рядки» не допускаються; поля: верхнє та нижнє – 25 мм, ліве – 30 мм, праве – 10 мм; абзацний відступ – 1,25 мм; шрифт – Times New Roman, кегль – 14. Друк повинен бути чітким, чорного кольору.

2. Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на два або три розділи та три підрозділи. За обсягом підрозділи кожного розділу повинні бути рівнозначними.

3. Заголовки структурних частин (**ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ**) та розділів друкують

великими літерами напівжирним шрифтом по центру симетрично до основного тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) **напівжирним шрифтом** з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між назвами структурних частин, назвами розділів та текстом повинна дорівнювати одному полуторному інтервалу.

Кожна структурна частина та розділ кваліфікаційної роботи має починатися з нової сторінки.

4. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без позначки №.

Усі сторінки структурних частин кваліфікаційної (дипломної) роботи підлягають наскрізній нумерації, окрім анотацій і реферату, які підшиваються одразу за титульною сторінкою. Першою сторінкою вважається титульний лист роботи (першою сторінкою, яка нумерується, є зміст).

Структурні частини кваліфікаційної роботи такі, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Щодо нумерації структурних складових основної частини кваліфікаційної роботи, номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ, після номера ставлять крапку і друкують заголовок розділу із вирівнюванням по центру.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: 1.1. (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу з абзацу із вирівнюванням по ширині (рис. 4.1).

5. Таблиці, схеми, графіки та інші ілюстрації необхідно подавати в кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Посилання на рисунки і таблиці у тексті роботи є обов'язковими і, наприклад, виконуються словами «наведено на рис. 1.3»,

«подано у табл. 3.5» У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово дивись, наприклад: див. табл. 1.3.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства та її основні характеристики

Забезпечення стійкого розвитку підприємства будь-якої галузі діяльності неможливе без розробки й проведення самостійної стратегії, що в сучасній економіці визначається наявністю ефективної системи його фінансової безпеки. В зв'язку з цим все більшої актуальності набуває питання формування механізму фінансової безпеки підприємства, як гаранту ефективного розвитку господарюючого суб'єкту в умовах сьогодення.

Дослідження проблем фінансової безпеки почали з'являтися в науковій літературі не так давно. Слід відзначити, що останній часом вони набувають все більшої актуальності. Здебільшого увага науковців прикута до питань формування системи фінансової безпеки підприємства, побудови ефективного механізму управління нею, вивчення теоретичних та методологічних основ фінансової безпеки.

Для більш чіткого розуміння поняття фінансової безпеки підприємства та його ролі необхідно звернути увагу на те, що фінансова безпека є частиною системи економічної безпеки. В конкретному випадку можна навіть зробити ви-

Рис. 4.1 – Приклад оформлення розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи

Текст ілюстрацій і таблиць виконують шрифтом Times New Roman, 12 pts, інтервал 1,0. Рисунки виконують редактором Microsoft Word і мають бути єдиним об'єктом.

б. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер повинен складатися з номера розділу і порядкового номера рисунку, між якими ставиться крапка. Назва рисунку розміщується з абзацного

відступу з вирівнюванням по ширині. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунку та наступним текстом має бути один пустий рядок (рис. 4.2).

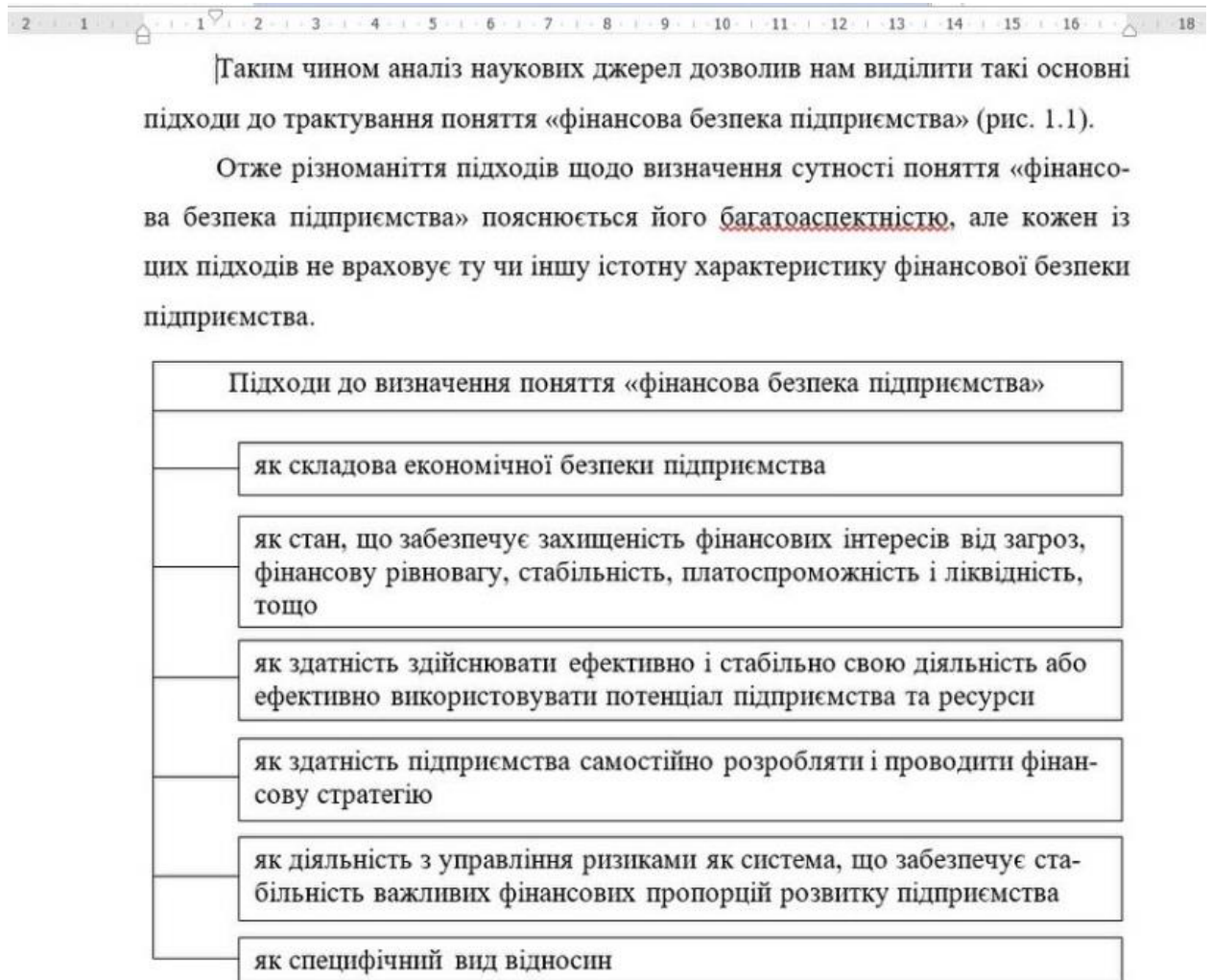

Рис. 1.1 Підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»

Рис. 4.2 Приклад оформлення ілюстрацій кваліфікаційної роботи

7. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця», який робиться курсивом, із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: *Таблиця 2.2* (друга таблиця другого розділу) (рис. 4.3).

Якщо таблиця розміщується на двох сторінках, то на другій сторінці у верхньому правому куті безпосередньо над таблицею пишуть слова

«Закінчення табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Закінчення табл. 1.2».

подарювання потребує суттєвого вдосконалення управління процесами забезпечення і використання оборотних засобів, раціонального співвідношення між основними та оборотними засобами, оптимізації обсягів і складу, виробничих запасів та покращення економічних відносин.

Таблиця 2.2

Динаміка показників забезпеченості господарства основними і оборотними засобами та ефективність їх використання

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2021 р. у % до 2019 р.
1	2	3	4	5
Фондовіддача, грн.	1,3	1,5	3,2	246,2
Фондомісткість, грн.	0,74	0,68	0,32	43,2
Фондоозброєність, тис. грн.	67,0	124,2	89,1	133,0
Фондозабезпеченість, тис. грн.	76,4	102,5	78,0	102,1
Фондорентабельність, %	14,9	15,7	65,0	436,2
Коефіцієнт оборотності	0,44	0,67	0,95	215,9
Коефіцієнт закріплення	2,26	1,48	1,05	46,5
Тривалість одного обороту, днів	818	537	379	46,3

Проведений аналіз показав, що на фоні зростання рівня фондозабезпеченості на 2,1%, спостерігається значне підвищення ефективності використання основних засобів. Про це свідчить зниження фондовіддачі з 1,3 грн. у 2019 році до 3,2 грн. у 2021 році та відповідне зниження фондомісткості. Також відмічається суттєве підвищення показника фондорентабельності до 65% у 2021 році.

Рис. 4.3 Приклад оформлення таблиці в кваліфікаційній роботі

Крім того, на першій сторінці під «шапкою» таблиці вміщують рядок з порядковими номерами стовпців, а на інших сторінках такий рядок вміщують замість «шапки». Якщо таблиця розміщується на трьох і більше сторінках, то слова «Закінчення табл.» пишуть тільки над останньою частиною таблиці, на попередніх сторінках з таблицею вказують «Продовження табл.». Таблиці які займають більше однієї сторінки доцільно оформлювати в додатках залишаючи посилання на додаток в тексті основної частини кваліфікаційної роботи.

8. Формули в кваліфікаційній роботі виконують редактором Microsoft Equation 3.0. Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу).

9. Під час написання кваліфікаційної роботи студент повинен посилатися на джерела, матеріали, окремі результати, які наводяться безпосередньо в тексті роботи, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота.

Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Список використаних джерел розміщується після висновків. Він складається з літературних джерел, що були використані студентом під час написання кваліфікаційної роботи, а саме: законодавчо-нормативних актів, монографій, статей у періодичних виданнях, інтернет-ресурсів тощо. Неопубліковані джерела (звітність, технічно-нормативна та інша внутрішня документація навчального закладу або установи, конспект лекцій, методичні матеріали тощо) до списку використаних джерел не вносять.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, наукових статей або інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні точно вказують номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в кваліфікаційній роботі.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером у списку використаних джерел у квадратних дужках,

наприклад, [8], або [19, с. 102], або [41, с. 7 - 11]. Якщо ж посилаються на кілька джерел, між ними ставиться крапка з комою, наприклад, [5; 12; 31].

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або назв. Якщо використовується інформація з інтернету, то потрібно обов'язково вказувати не тільки назву сайту, а і назву статті, автора або документа, на які посилається автор, та адресу доступу до ресурсу. Нормативні та законодавчі акти, інтернет-джерела не виокремлюються та розміщуються у алфавітному порядку разом з іншими літературними джерелами. Усі літературні джерела слід подавати мовою оригіналу. Їх кількість не повинна бути меншою ніж 40 джерел і обов'язково включати закони та іноземну літературу мовою оригіналу, наукові праці викладачів кафедри управління та адміністрування МДПУ імені Богдана Хмельницького та керівника кваліфікаційної роботи.

10. До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, який використовується для повноти сприйняття сутності кваліфікаційної роботи:

- схему організаційної структури управління підприємством або установою;
- форми статистичної та фінансової звітності підприємства або установи;
- наведені статистичні та інформаційні дані у таблицях (великі за обсягом), формули та вхідні дані для розрахунків;
- протоколи, акти, інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на комп'ютері, які розроблені в процесі виконання кваліфікаційної роботи;
- ілюстративний матеріал допоміжного характеру;
- допоміжні матеріали, що мають прикладне значення;
- копії наукових публікацій здобувача за темою кваліфікаційної роботи.

Матеріал, що надається в додатках, повинен відповідати обраній темі дослідження й містити в собі необхідні інформацію, що були базою для проведення досліджень і практичних розробок.

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. У процесі оформлення додатків на наступних сторінках кваліфікаційної роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А. Під час оформлення кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. У правому верхньому куті сторінки (вирівнювання по правому краю) розміщують напис «Додаток» з позначення порядкової літери. На наступній строчці (вирівнювання по середині) шрифт напівжирний розміщується назва додатку.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка.

У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д).

5. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКОВАНОЇ РОБОТИ

Після попереднього захисту на засіданні кафедри кваліфікаційні роботи в разі їх повної відповідності встановленим вимогам або після усунення виявлених недоліків зшиваються у тверду обкладинку та мають бути підписані й подані здобувачем науковому керівнику. Науковий керівник перевіряє виконану роботу (разом із висновком у поданні голові екзаменаційної (атестаційної) комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи передає завідувачеві кафедри.

У Поданні зазначаються дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в університеті; висновок керівника кваліфікаційної роботи та висновок кафедри про кваліфікаційну роботу.

Кваліфікаційна робота, електронний варіант роботи (диск), який має бути ідентичним роздрукованій роботі, рецензія, Подання передаються до деканату факультету/заочного відділу за сім днів до захисту. Секретар деканату факультету/ заочного відділу реєструє кваліфікаційну роботу у «Журналі реєстрації кваліфікаційних робіт», а також зазначає у Поданні дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в університеті.

Перед захистом кваліфікаційних робіт до екзаменаційної (атестаційної) комісії подаються: виконана кваліфікаційна робота; електронна версія; подання голові екзаменаційної (атестаційної) комісії про захист кваліфікаційної роботи; письмова рецензія на кваліфікаційну роботу; інші матеріали, що характеризують наукову й практичну цінність виконаної кваліфікаційної роботи: листи-замовлення навчального закладу або установи на виконання кваліфікаційної роботи, друковані статті за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи, макети, зразки матеріалів, виробів тощо.

Захист кваліфікаційної роботи є складовою атестації здобувача вищої освіти.

Послідовність проведення процедури захисту кваліфікаційних робіт:

- представлення здобувачем його роботи головою екзаменаційної (атестаційної) комісії;
- виступ автора кваліфікаційної роботи;
- питання членів комісії та присутніх до автора;
- відповіді на запитання членів комісії та присутніх;
- оголошення висновку керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді автора на зауваження наукового керівника і рецензента;
- загальна дискусія;

- заключне слово здобувача вищої освіти;
- підведення підсумків захисту на закритому засіданні екзаменаційної (атестаційної) комісії;
- публічне оголошення результатів захисту.

Загальний захист кваліфікаційної роботи не повинен перевищувати 30 хвилин.

На захист здобувач вищої освіти заздалегідь готує:

1) доповідь тривалістю 10-15 хвилин у довільній формі, де має висвітлити наступні питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мету й завдання роботи; об'єкт, предмет дослідження; основні методи дослідження; методологічну основу роботи; практичну цінність отриманих результатів роботи; загальні висновки; перспективні напрями вивчення і розвитку обраної проблеми. Автор кваліфікаційної роботи має продемонструвати вміння: логічно та аргументовано викладати матеріал; коректно використовувати статистичні, математичні та інші методи; мати навички аналізувати матеріал; володіти навичками узагальнення; формулювати висновки; працювати з інформаційними джерелами; ініціювати та обґрунтовувати інноваційні підходи та напрями вирішення завдань, що досліджується.

2) ілюстративний матеріал у вигляді презентації за допомогою програмного продукту Microsoft Office PowerPoint, аналогічних програмних продуктів та/або роздаткового матеріалу, що містить таблиці, графіки, діаграми, схеми тощо, на які посилається автор у своїй доповіді, а також основні висновки та пропозиції, сформульовані в результаті дослідження. Необхідну кількість та зміст ілюстрацій здобувач вищої освіти визначає самостійно, але погоджує з науковим керівником.

Роздатковий матеріал оформлюється на окремих аркушах формату А4. На титульній сторінці необхідно вказати тему кваліфікаційної роботи та її виконавця. Таблиці та рисунки разом мають наскрізну нумерацію

роздаткового матеріалу. Кількість папок із роздатковим матеріалом відповідає кількості членів екзаменаційної (атестаційної) комісії.

Оцінювання захисту кваліфікаційних робіт здійснюється за 100-бальною шкалою, яка відповідно переводиться в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ЄКТС.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи:

відповідність змісту роботи обраній темі, її актуальність, логічність структури роботи та чітка програма роботи	1-20
грунтовність, повнота і науково-критичний аналіз літератури з проблемами дослідження	1-10
успішність виконання завдань дипломної роботи	1-20
рівень аналізу зібраного фактичного матеріалу	1-10
новизна, теоретичне і практичне значення	1-10
літературне, технічне й естетичне оформлення роботи	1-10
публічний захист дипломної роботи (аргументованість, переконливість, вільне володіння матеріалом, культура мовлення)	1-20
Разом	100

У випадку, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним екзаменаційна (атестаційна) комісія встановлює чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену кафедрою.

У випадку негативного висновку екзаменаційної (атестаційної) комісії за результатами повторного захисту кваліфікаційної роботи її подальший розгляд не допускається.

У разі виявлення у кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фальсифікації, списування тощо скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти «Бакалавр» та присвоєння відповідної кваліфікації відбувається відповідно до Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2021 року № 897.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII зі змінами та доповненнями від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>;
2. Порядок скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації: Постанова Кабінету Міністрів України № 897 від 26.08.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-skasuv-a897>
3. Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, уведеного в дію зі змінами та доповненнями з 01 вересня 2021 р., наказ від 31 серпня 2021 р. № 30/01-05;
4. Положення про кваліфікаційні (дипломні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра і магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, уведеного в дію зі змінами та доповненнями з 21 вересня 2021 р., наказ 38/01-05 від 21 вересня 2021 р.;
5. Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, від 28.10.2019 року № 34/01-05;
6. Бюлетень ВАК щодо оформлення бібліографічного опису списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015;
7. Освітня програма «Управління навчальними закладами», наказ ректора № 24/0105 від 29.06.2021.

Додаток А**Орієнтовний перелік типових тем кваліфікаційних робіт за освітньою програмою «Менеджмент підприємств і організацій»**

1. Управління поведінкою колективу підприємства (team-менеджмент).
2. Управлінські технології як інструмент обґрунтування адміністративних рішень в організації.
3. Використання SCRUM- технологій у менеджменті.
4. Управління фінансовою безпекою підприємства в умовах невизначеності.
5. Рейтингове управління підприємством.
6. Управління фінансовими ресурсами організації.
7. Фінансовий менеджмент на підприємстві та основні напрями його розвитку.
8. Управління формуванням прибутку підприємства.
9. Управління персоналом на підприємстві.
10. Механізми розвитку територіальної організації влади в умовах фінансової децентралізації.
11. Управління ризиками на підприємстві.
12. Розробка моделі управління реалізацією проєктів в організації.
13. Формування ефективної системи управління витратами на підприємстві.
14. Формування готовності майбутнього керівника до управління організацією.
15. Розвиток управлінського потенціалу менеджера.
16. Шляхи удосконалення планування на підприємстві.
17. Концептуальні засади розвитку організації.
18. Проєктування інноваційної діяльності в організації.
19. Основні механізми підвищення ефективності управління виробництвом.

20. Виробничий менеджмент із ресурсозбереження на підприємстві та шляхи підвищення його ефективності.
21. Удосконалення організаційної структури управління підприємством в сучасних умовах.
22. Система мотивації персоналу на підприємстві.
23. Управління конкурентоспроможністю підприємства та шляхи її підвищення.
24. Специфіка менеджменту малих підприємств.
25. Розвиток організаційної структури підприємства в умовах невизначеності.
26. Формування та розвиток організаційно-управлінських структур підприємства.
27. Роль соціально-психологічних методів в управлінні підприємством.
28. Оцінка діяльності і система управління компанією на основі КРІ.
29. Побудова системи мотивації персоналу в організації.
30. Роль менеджера (керівника) у формуванні та розвитку принципів організаційної (корпоративної) поведінки.

Додаток Б

Зразок завдання на кваліфікаційну роботу

Інститут/Факультет Інформатики, математики та економіки
 Кафедра Управління та адміністрування
 Рівень вищої освіти Бакалавр
 Спеціальність 073 «Менеджмент»
 (шифр і назва)
 Освітня програма Менеджмент підприємств і організацій

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Іванова Івана Івановича

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Управління фінансовою безпекою підприємства

керівник роботи ПШБ, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвердженні наказом університету від «XX» лютого 2022 року № XXX-С

2. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

1.	Розроблення плану кваліфікаційної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою		
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи		
3.	Написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи		
4.	Написання проектної частини кваліфікаційної роботи		
5.	Перевірка чернетки кваліфікаційної роботи та внесення змін до неї керівником		
6.	Перевірка якості кваліфікаційної роботи на вміст плагіату за допомогою онлайн-сервісу у системі «UNICHECK»		
7.	Оформлення кваліфікаційної роботи		
8.	Подання Голові Екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи		

Здобувач вищої освіти

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

**Приклад оформлення титульного листа на
кваліфікаційну (дипломну) роботу**

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Факультет інформатики, математики та економіки

Кафедра управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти « бакалавр »

на тема « Управління фінансовою безпекою підприємства »

Виконав(ла): здобувач вищої освіти

групи _____

Денного/заочного відділення

Шифр, назва спеціальності 073 «Менеджмент»

Назва освітньої програми «Менеджмент підприємств і організацій»

ПІБ

Керівник: ПІБ

Рецензент: ПІБ

Мелітополь – 20__ року

Приклад оформлення анотації на кваліфікаційну роботу**АНОТАЦІЯ**

на кваліфікаційну роботи

«Управління фінансовою безпекою підприємств»

Іванова Івана Івановича

Актуальність дослідження. Нестійкий фінансовий стан підприємств є причиною неплатоспроможності, погіршення фінансових показників, що призводить до незапланованих втрат, недосягнення необхідного фінансового результату або банкрутства. Своєчасна оцінка фінансової безпеки агроформувань є передумовою запобігання фінансовим загрозам і негативним фінансовим явищам у виробничій діяльності, захисту від фінансових втрат, а в подальшому стабілізації діяльності сільськогосподарських підприємств і розвитку в умовах конкурентного середовища.

Об'єктом дослідження є організаційно-економічні процеси, що впливають на управління фінансовою безпекою підприємства в умовах невизначеності.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, правових та методичних питань управління фінансовою безпекою ФГ «Лемко» Новгородківського району Кіровоградської області.

Метою дослідження є узагальнення теоретично - методичних основ управління фінансовою безпекою підприємства, оцінка досягнутого рівня та розробка практичних рекомендацій щодо її забезпечення в умовах невизначеності.

Для досягнення мети були поставлені й вирішені наступні **задачі**:

розкрито сутність фінансової безпеки підприємства та її основні характеристики;

обґрунтовано особливості формування фінансової безпеки підприємств та методичні підходи до проведення її оцінки;

здійснено оцінку фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану, діагностики ймовірності банкрутства та інтегрального показника;

розроблено основні заходи щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства та удосконалення методики її оцінки.

Методи дослідження: історичний; індукції та дедукції; абстрактно-логічний; розрахунково-конструктивний; порівняння; економіко-статистичний; експериментальний; графічний; кореляційно-регресійний аналіз.

Ключові слова: управління, фінансова безпека, менеджмент підприємств, конкурентоспроможність.

SUMMARY

for qualification work «Management of financial security enterprises»

Ivanova Ivana

Relevance of research. The unstable financial condition of enterprises is the cause of insolvency, deterioration of financial indicators, which leads to unplanned losses, failure to achieve the required financial result or bankruptcy. Timely assessment of the financial security of agricultural formations is a prerequisite for the prevention of financial threats and negative financial phenomena in production activities, protection from financial losses, and further stabilization of the activities of agricultural enterprises and development in the conditions of a competitive environment.

The **object** of the study is the organizational and economic processes affecting the management of the financial security of the enterprise in conditions of uncertainty.

The **subject** of the study is a complex of theoretical, legal and methodical issues of managing the financial security of FG "Lemko" of the Novgorodkiv district of the Kirovohrad region.

The **purpose of the study** is to generalize the theoretical and methodological foundations of managing the financial security of the enterprise, assess the achieved level and develop practical recommendations for ensuring it in conditions of uncertainty.

To achieve the goal, the following tasks were set and **solved**:

the essence of the enterprise's financial security and its main characteristics are disclosed;

the peculiarities of the formation of financial security of enterprises and methodical approaches to its assessment are substantiated;

an assessment of the financial security of the enterprise was carried out based on the identification of its financial condition, diagnosis of the probability of bankruptcy and an integral indicator;

basic measures have been developed to ensure the financial security of the enterprise and to improve the methodology of its assessment.

Research methods: historical; induction and deduction; abstract-logical; calculation and construction; comparison; economic and statistical; experimental; graphic; correlation and regression analysis.

Key words: management, financial security, enterprise management, competitiveness.

Приклад оформлення реферату, що додається до кваліфікаційної роботи

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційної роботи на тему: «Управління фінансовою стійкістю підприємств»

здобувача групи М___-і

Іванова Івана Івановича

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок машинописного тексту, що містить 8 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел складається з 40 найменувань, 3 додатків на 7 сторінках.

Розвиток ринкових відносин та особливості умов сьогодення потребують невідкладного вирішення проблем в галузі сільського господарства з питань підвищення ефективності виробництва та конкурентоздатності продукції вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників. Разом з тим на сьогодні відчувається нагальна потреба поліпшення формування засад фінансової безпеки розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх галузевої специфіки та складних економічних умов трансформаційного періоду.

У першому розділі «теоретичні та методичні основи управління фінансовою безпекою підприємства» розкрито сутність поняття «фінансова безпека» та наведено її основні характеристики, проаналізовано основи управління фінансовою безпекою підприємств в умовах невизначеності, визначено методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки.

У другому розділі «Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства» здійснено оцінку фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, проаналізовано аналіз фінансової безпеки підприємства на основі

ідентифікації його фінансового стану, здійснено оцінку фінансової безпеки підприємства на основі діагностики ймовірності банкрутства, проведено інтегральну оцінку рівня фінансової безпеки підприємства.

У третьому розділі «Напрями підвищення ефективності управління фінансовою безпекою підприємства» удосконалено методикау інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, проведено моделювання динаміки стану загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах невизначеності, виділено фінансово-економічні чинники забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства, що дозволить віднайти напрями підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в умовах невизначеності.

**Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи
за ОП «Менеджмент підприємств і організацій»**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства та її основні характеристики	5
1.2 Основи управління фінансовою безпекою підприємств в умовах невизначеності	12
1.3 Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки	23
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	32
2.1 Оцінка фінансово-економічних результатів діяльності	32
2.2 Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану	38
2.3 Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі діагностики ймовірності банкрутства	44
2.4 Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства	51
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	62
3.1 Удосконалення методики інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	62
3.2 Моделювання динаміки стану загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах невизначеності	70
3.3 Фінансово-економічні чинники забезпечення фінансової безпеки підприємства	78
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕЙТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1 Сутність, види, об'єкти рейтингового управління підприємством

1.2 Рейтингування в системі оцінки якості управління підприємством

1.3 Підходи до моделювання системи рейтингового управління

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ

2.1 . Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2 Оцінка якості управління щодо прибутковості ведення бізнесу

2.3 Оцінка ефективності управління підприємством за фінансовими показниками

РОЗДІЛ 3 МОДЕЛЮВАННЯ РЕЙТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1 Рейтингова оцінка підприємства за його фінансовим потенціалом

3.2 Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості підприємства

3.3 Модель динамічного рейтингу працівників в управлінні трудовим потенціалом підприємства

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток Ж

Приклад оформлення переліку умовних скорочень

ГКУ	Господарський кодекс України
ГО	Громадська організація
ЗУ	Закон України
ІС	Інформаційні системи
ІТ	Інформаційні технології
КВЕД	Класифікатор видів економічної діяльності
ОЗ	Основні засоби
ОІВ	Об'єкт інтелектуальної власності
ПП	Приватне підприємство
СМЯ	Система менеджменту якості
ТМ	Торгова марка
СМІР	Системи і методи прийняття рішень
СШ	Система штучного інтелекту
ТЕО	Техніко-економічне обґрунтування
ФГ	Фермерське господарство

Приклад оформлення списку використаних джерел**Книги****Один автор**

Бутко М.П. Стратегічний менеджмент. Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2019, 376 с.

Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.

Два автори

Старостіна А. О. Промисловий маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика : [підручник] / А. О. Старостіна, А. О. Длігач. – Київ : Знання, 2015. – 358 с.

Три автори

Менеджмент як фактор сталого розвитку в координатах парадигми економічних систем : монографія / за ред. С. В. Філіппової, О. І. Продіус. – Одеса: Бондаренко М. О., 2021. – 340 с

Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія / [М. М. Новікова, Н. О. Кондратенко, М. В. Боровик та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: “Друкарня Мадрид”, 2020. 335 с. URL: <https://mmgh.kname.edu.ua/images/NAUKA/2020.pdf>

Статті

Осипенко С.О., Ярема Л.В., Щєбликіна І.О. Особливості управління фінансовими ресурсами місцевих органів самоврядування в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1973>

DOI: 10.32782/2524-0072/2022-45-69

Захарова Н.Ю. Основи антикризового управління на підприємстві в умовах невизначеності. Збірник наукових праць ТДАТУ ім. Дмитра Моторного (економічні науки). 2022. № 1(45). С. 29–37.

Corazza, Giovanni Emanuele, and Todd Lubart (2021). Intelligence and Creativity: Mapping Constructs on the Space-Time Continuum. *Journal of Intelligence* 9: 1. DOI: <https://doi.org/10.3390/jintelligence9010001>

Дисертації

Маркова С.В. Стратегічні вектори управління життєзабезпечення діяльності промислових підприємств: дис. ... д-ра економ. наук 08.00.04 / С.В. Маркова ; Запорізькій нац. ун-т. – Д., 2021. – 524 с.

Автореферати дисертацій

Дейнеко О.Т. Митне регулювання агропродовольчого ринку України в умовах посилення інтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. економ. наук 08.00.03 / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2021. – 24 с.

Матеріали конференцій та з'їздів

Моначин І. Л., Кутузова Н. В. Психологічні особливості професійного вигорання ІТ-спеціалістів. Актуальні задачі сучасних технологій : матеріали VIII Міжнар. Наук.-техн. конф. молодих учених та студентів (м. Тернопіль, 16–17 листопада 2019 р.). Тернопіль, 2019. С.138.

Ніколаєнко С. О., Харченко Т. М. Особливості емоційного вигорання у викладачів закладів вищої освіти. «Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика» : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 15 жовтня 2020 р.), Харків, 2020. С. 29–31.

Матеріали з мережи Інтернет

Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. Децентралізація. 08.08.2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14654>

В Україні створять центри креативної економіки. Урядовий портал. 17.03.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-stvoryat-centri-kreativnoyi-ekonomiki>

Україна приєдналася до програми ЄС «Креативна Європа» (2021–2027). Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4246>

Законодавчі та нормативно-правові акти

Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

Методика розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від від 30 вересня 2021 року No 248. Держстат України. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/248/248.pdf